

τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἤρκα. Τὸ σύμβολο ἢ μάλλον ἢ ἀλληγορικῶς τοῦ ἀλικου λουλουδιοῦ ἔχει σφηνωθῆ στο πνεῦμα μας μαζί με ἄλλες σκοτεινότητες πρωτῆ τερα, ὡς λ. χ. τὴν ψυχὴ τῆς γυναικὸς ποὺ δὲν τὴν ἔπλασε κανένας, κ' ἐμποδίζουν τὴν αἰσθητικὴ ἐνέργεια τοῦ ποιήματος, με ὅλη τὴν ὁμορφίαν του σὲ πολλὰ καθέκαστα

Ξέρω ἀπὸ πρὶν τί θὰ μοῦ πούν πολλοί. Δὲ νιώθω ἀπὸ ἀλληγορίες καὶ σύμβολα καὶ γυρεύω λογικὴ ἐκεῖ ποὺ μόνο ἡ ὁμορφίαν ἔχει τόπο. Κι ὅμως κάθε ἄλλο ἢ νάρνούμαι τὰ σύμβολα ὡς εἰ.αν ἀπ' τοὺς τρόπους τῆς ἐκφραστῆς τῆς ὁμορφίαν. Μοῦ φαίνεται ὅμως πὼς ὁμορφίαν δὲν εἶναι μοναχὰ τὸ σχῆμα τῆς εἰκόνας, διχως σύνωρα καὶ τὸ νόημα τῆς ποὺ ἔχει στὴ ζωῆ. Τὰ σύμβολα τὰ δέχομαι σὲ μιὰ παράσταση ζωῆς ἀπεκρυμμένη, μὰ ἡ παράσταση πρέπει, νομίζω, νὰ ζυπνῆ εἰς αἰσθητὴ ἢ μιὰ ἰδέα καθαρὰ καὶ κάπως ὠρισμένη. ἔστω στὴν αἰσθητὴ ἂν ὄχι καὶ στὴ νόσην μαζί. Κ' ἡ ποίηση ἢ ἰδεολογικὴ, ποὺ ἀπευθύνεται περισσότερο πρὸς πνεῦμα, πρέπει νὰ μᾶς δίνει τὴν ἰδέαν τῆς φωνητῆ καὶ νὰ χαράζει στὸ πνεῦμα μας τὴν ἐνείαν τῆς. Ἄντις αὐτῆ ἡ ἰδεολογικὴ ποίηση τοῦ κ. Βλαστοῦ φτάνει σ' ἕνα τυραννικὸ αἰνίγμα γυμνὰ φράζ, ὅπως στὴν «Παντῶρα» του, ἢ σὲ μιὰ παράσταση δραματικὴ καθ' ἑαυτῆ, μὰ ἀδιαφορῆ αἰσθητικῆ καὶ διχως νόημα βαθύτερο, ὅσα ἡ ψυχολογία τῶν περιστατικῶν ποὺ μᾶς ξεδιπλώνει ξεφεύγει τὴν ποιητὴ καὶ τὸν ἐνδιαφέρει μόνο ἡ δραστηριὰ ἐνέργεια τοῦ φαινομένου. Ἔτσι ἀπὸ ἔλλειψη ψυχολογικῆ καὶ ὁργανικῆς ἐνότητος μεταξὺ τοὺς θρυμματίζονται κολλῆς εἰκόνας ζωῆς τῆς «Σαλῆραϊνας», τὸ εἰδιωμένον κολλοῦνται ἀπ' τὴν ἀπληρη μορφή τῆς ἡραϊδας καὶ ὁ καλλιτεχνικὸς σκοπὸς κ' ἐδῶ ὑπαρκεῖ στὸ ἰδεατὸ σχῆμα, ποὺ καταχεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητῆ. Ἔτσι ἀπ' τῶρα στὴν περιγραφή καὶ στὴν ὅλη νοητικὴν μυστικιστικὴν ἀκροῆσιν τῆς σκηνογραφίας διήγημά του κ' ἡ «Ἀθηναία» λείπει ἢ βαθύτερη ποιητικὴ ἀλήθεια καὶ μᾶς μένει καὶ σ' αὐτὸ, ἀντὶ συγκίνηση, εἰς ἑρωτηματικὸ μ' ὅλη τὴν ποιητικὴν εἰκόνα ποὺ τὸ κλείνει. Γιὰ νὰ φτάσῃ ὁ ποιητὴς στὴν δραματικὴν καταστροφὴν τοῦ χρειάστηκε εἶναι ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ, τὸ χεῖρ τῆς θεᾶς ποὺ ἔγειρε στὴ Ρόδῃ, δείχνοντας τὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ τῆς. Καὶ ρωτᾷ νομίζω δίκαια, τὸ πνεῦμα μας: Ἄφου ἡ σφαγὴ τοῦ σπαρτιάτη ἦταν χορτασμός τῆς ἐκδικητικῆς δίψας τῆς Ἀθηναῆς κ' ἡ Λαμία ἦταν ὁ ἐκτελεστὴς τῆς θέλησῆς τῆς

καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα ἢ Ἀθηναῖα ὠδήγησε ἢ Ρόδῃ νάβῃ τὸ σπαρτιάτην μὲς τὰ χιόνια, γιατί νὰ στείλῃ ἔπειτα μ' ἕνα τῆς νόημα τὴν τελευταία νὰ γυρῆ στὴν χερσὶν τῆς Λαμίας μαζί με τὸ σφαγμένο σπαρτιάτην;

Κι ὅλα αὐτὰ ὁ κ. Βλαστός, στὴ δημιουργία του δὲ βλέπει με μάτια ζωντανὰ οὔτε τὸν ἄνθρωπο, οὔτε τὴ ζωῆ. Τὸ σχῆμα τῆς σκληράδας, τῆς χαμένης ὁμορφίαν κτλ. στὸ πνεῦμα του πνίγει τὴν ἀμνηστικὴν ἐπικοινωνία τοῦ αἰσθηματὸς του με τὴ ζωῆ καὶ ποιητῆς κόβει στὰ χέρια ἀφαιρεμένων ἐνοπιῶν τὰ πλάσματά του. Γιὰ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ζωντανὴς μορφῆς κ' ἀκέριας. Γυρεύοντας νὰ πιάσῃ τὴν οὐσίαν τῆς ζωῆς με τὴ σκέψιν του, χάνει τὴν πραγματικὴν αἰσθητῆ τῆς. Ἄν ἡ οὐσία αὐτῆ εἶναι ἡ σκληράδα, ἢ ἡ χάρᾶ, ἢ ἡ ἡδονή, ἢ ἡ ἀγάπη, ἢ δὲν ξέρω τί ἄλλο, δὲν εἶναι πρόθεσίν μου νὰ τὸ συζητήσω ἐδῶ. Θέλω μόνο νὰ πῶ πὼς ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἢ ἀπὸ τίποτ' ἄλλο, τοῦτα δὲν κλείνονται γιὰ τὸν καλλιτέχνην σὲ μιὰ φόρμα μεταφυσικὴ, ἀλλ' ἀντλοῦνται ὁλοῦσα ἀπ' τὴ ζωῆ. Κλείνόμενα σὲ τέτιες φόρμες δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ πνίγουν χαρίσματα, σὰν ἐκεῖνα ποὺ φανερώνονται σ' ἕνα ἄριστο καλλιτέχνημα, σὰν ἀπὸ τελῶσιν, τὸ καλλίτερο τῆς συλλογῆς, γιὰ νὰ στεγνώσῃ πάλι ἀπὸ κάθε ποιητικὴν ἀξίαν τὸ τελευταίον διήγημα τοῦ τόμου, ποὺ με ὅλη τὴ φυσικὴν διήγησιν τοῦ ἥρωα του καὶ τῆς ζωντανῆς παράστασιν τῶν μαρτυριῶν τῶν χιωτῶν τὸν καιρὸ τῆς ἐπανάστασιν, κορυφώνεται σ' ἕνα σχηματικὸν, ρομαντικὸν, χιλιπαριστικὸν ἀπὸ τὴ διηγηματογραφία καλοῦπι, γιὰ νὰ κλειστῇ μ' ἕνα νοικοκυριστικὸν κροσισμόν γιὰ τὴν ἔλλειψιν συνείδησιν κ' τὸ ρομῆτικὸν ἔθνος.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βλαστοῦ ἀρχινᾷ μ' ἕναν κυκλώπειον βόγγον γιὰ τὸ χαμὸ τῆς ἀγορευτικῆς καὶ τῆς λεβεντοσύνης ἀπ' τὸν κόσμο (γιὰ νὰ τελειώσῃ μ' ἕνα ἀπογοητευμένον κλάμα πατριωτικόν). Τοῦτο εἶναι βέβαιον θὰ συγκινήσῃ κ' ἀκρῆ σ' ἕκρη, καθὼς κ' οἱ λαβρὲς λαχτῆρες γιὰ τίς ἀληθινὰς ζωῆς, τίς ἀναστάσεις, τὰ θεμελιώματα ἀθανασίῶν μέσα ἀπ' τὸ θάνατον καὶ τόσα ἄλλα λόγια βροντοῦρθημα θὰ θαμπώσουν με τὴ λάμψιν τοῦ νεόκοπου. Κι ἀλήθεια, ἂν οἱ κρυφῆς πρὸς τὴν ἀληθινὴν ζωῆ δὲν εἶναι πρωτάκουστες στὰ χρόνια μας, καὶ ἂν ἕνας ἄλλος πρὸς δυνατὸς καὶ βαθυστόχαστος ἔχασε στὰ πλανερὰ πλοκάμια τοὺς τὴ δημιουργικὴν δροσίαν του, ὅμως ἡ ἀρρώστεια τοῦ ἀλλοτινοῦ, τοῦ περασμένου, τοῦ ὄνει

ρισματος γιὰ χαμένες ὁμορφίαν κ' ἀκέριας; Ἐλλὰ δὲν τέλεισε ἄλλο τὰ βακχικὰ τῆς ὄργης ἐστὶν στὸ νῆον βιβλίον τοῦ κ. Βλαστοῦ. Κ' ἡ ζωῆ ἢ ἀληθινὴ κραιφαζενικὴ καὶ λαχταριστικὴ πτανικὴ. Μὲ νάχῃ ἢ ζωοφόρῃ καὶ δυναμωτικὴ πνοή τῆς δὲ φυσάει ἀπ' τίς πελίδες του καὶ δὲ θερμαίνει τὴν ψυχῆ, γιατί ἀπ' αὐτὸ λείπει ἢ κλήθειν τῆς καὶ μαζί τῆς κ' ἡ ποιητικὴ ἀλήθεια. Κι αὐτὴ ὁ συγγραφέας του ὅσο δὲν ἐλευθερωθῇ ἢ ἰδέαν του ἀπ' τὰ φρεσινμένα πέδιλά τῆς καὶ δὲν ἀφήσῃ ἀμπόδιση τὴν ἀμνηστικὴν ἐνέργειαν τοῦ αἰσθηματὸς του δὲ θὰ μπορεῖ νὰ τὴ φτάσῃ με ὅλα τὰ τεχνικὰ προσόντα του, μὲ δύναμιν στὴν ἐκφρασιν, μὰ ὁρρησῆ γιὰ τὸ δραματικόν, μιὰ γνώση γιὰ τὴ δυνατὴ ἐνέργειαν τῆς εἰκόνας, εἰς αἰσθητικὴν γλωσσολογικὸν μεγάλον καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀπ' ὅσα δίνουν σ' αὐτὰ τὰ διηγηματα μιὰ λάμψιν, ποὺ δυστυχῶς θαμπονετικὴ στὸ ἐγγύτερον πλησίον τῆς. Κλήθειν τῆς τέχνης ποὺ δὲν πηγάζει ἀπ' τὴ ζωῆ καὶ τοῦ τεχνίτη ποὺ κλεί στὴν ἀμνηστικὴν ἐπικοινωνίαν μαζί τῆς τὸ αἰσθητικὸν του

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΩΣ ΤΗ ΘΥΡΑ

Τόπαθ γιὰ χειρότερον παρὰ ποὺ λέει σὲ παραμῦθον.
Ξέρτε πὼς τὸ Βασιλόπουλον κινεῖ καὶ πῶς νὰ βρῆ τὴν Παιδομαρτυρίαν τοῦ κόσμου. Τὸ ἴδιο θέλει κ' ἐγὼ εἰς κάμω.
Τὸ Βασιλόπουλον βρῆκεν στὸ δρόμον τοῦ κ. Βλαστοῦ πρῶτον. Μὲ μὲν ἢ σπέρματα, ποὺ τὴν ἔχει πᾶναι καὶ τῆς ἀρτῆς καὶ καλοῦ μυστικῶ. Ἔτσι κ' ἐγὼ, πηγαίνοντας πρὸς τὴν Λαμίαν τὴν δικήν μου. Τῆς μίλησα χωρὶς νὰ τὴ φοβηθῆ. Καὶ τὰ ἱερὰ τῆς τ' ἔφησα γι' αὐτὴ τὴν ἰδέαν.
Ποῦ εἶσαι πῶ, καὶ πὼς σὲ λίνει;
— Φτώχεια, εἶπε μοχηρῶς δὲ σ' ἄρνω νὰ περάσῃς.
Τῆς ἔδωσα μιὰ σοφουλιά, καὶ ἀνοιξὰ τὸ δρόμον μου καὶ πέρασα. Οἱ κατῆρες τῆς με κουνήσαν ἀπὸ πίσω δὲ μ' ἔμελε. Τὸ Βασιλόπουλον σταθῆκε πρὸς εὐγενικόν; Μήτε τὸ συλλογίστηκα.
Ἐπειτα τὸ Βασιλόπουλον ἀπάντησε τὴ δευτέρην

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο ΓΗΤΑΥΡΟΣ

ΔΡΑΜΑ
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΦΙΝΤΗΣ ἑργοστασιαρχῆς.
Ο ΣΤΑΥΡΟΣ γιὸς του.
Η ΑΝΝΟΥΛΑ κόρη του, 14—15 χρονῶ.
Η ΓΙΑΓΙΑ τῶν παιδιῶν, πεθερὰ τοῦ Φιντῆ.
Ο ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΕΝΑΣ ΥΠΕΡΕΤΗΣ

(Τὸ σαλονάκι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Φιντῆ. Πόρτα στὸ βάθος· ἄλλες πόρτες, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ποὺ φέρνουνε σὲς ἄλλες κάμαρες κ' ἐντὸς παράθυρον ποὺ βλέπει στὸ δρόμον. Ὁ Φιντῆς διαβάζει μόνος μιὰ φημερίδα. Σὲ λίγο μπαίνει ὁ ὑπερέτης.)

ΥΠΕΡΕΤΗΣ. Κάποιος σὰς ζητάει, κύριε, ἀπὸ τὸ ἔργοστασιον.
ΦΙΝΤΗΣ (μὲ λίγη στενοχώρια). Ἄς ἔρθῃ.
(Ὁ ὑπερέτης φεύγει. Ὁ Μηχανικὸς σὲ λίγο χτυπάει τὴν πόρταν).
ΦΙΝΤΗΣ. Ἐμπρός.
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ (ἀνοίγοντας καὶ προχωρῶντας). Ἐπιτρέπετε, κύριε Φιντῆ;
ΦΙΝΤΗΣ. Τί εἶναι πάλι; Κανένα παράπονον βέβαιον.
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Ἦρθα, κύριε ἑργοστασιαρχῆ, σήμερα τὸ πρωὶ καὶ σὰς ζήτησα δύο φορές στὸ γραφεῖον, μὰ δὲν μπόρεσα νὰ σὰς πιτύχω μινῆχον. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς μιλήσω, ἀναγκαστικὰ νὰ σὰς ἐνοχλήσω ἐδῶ, στὸ σπίτι σας.
ΦΙΝΤΗΣ (ἐιρωνικῶς). Ἐχεις βέβαιον νὰ μοῦ μιλήσῃς σοβαρὰ. Γιατί πάντα σοβαρὰ μιλάς; ἔσθ.
(Ἀλλάζει τόνον). Ὅμως, κύριε Μηχανικέ, ἦρθε κ' ἡ σειρά μου νὰ ἔχω κ' ἐγὼ σοβαρὰ παράπονον ἐναντίον σου. Καὶ ἴσα ἴσα ἂ δὲν ἐρχόσουναι ἐσθ, θ' ἀναγκασθῶ νὰ σὲ ζητήσω ἐγὼ γιὰ νὰ σοῦ τὰ ψάλλω.
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ (μ' ἀπορία). Ἀπὸ μίνα παράπονον, κύριε ἑργοστασιαρχῆ;
ΦΙΝΤΗΣ. Ἡ δουλειὰ στὸ ἔργοστασιον μένει

ὁλοῦν πύω. Ἐχομε τόσες μηχανῆς γιὰ νὰ καταργαζόμεστε, νὰ κόρτουμε, νὰ τερνεύουμε τὸ σίδερον, οἱ μηχανῆς αὐτῆς ἀντιπροσωπεύουνε παράδες πολλοὺς, κ' ἐσθ, κύριε Μηχανικέ, μοῦ τὰ καταφέρνετε, ὅστε οἱ μηχανῆς μου νὰ κάθονται σκεδῶν νεκρῆς, καὶ ὅλη ἡ δουλειὰ νὰ γίνεταί με τὰ χέρια τῶν ἐργατῶν. Αὐτὸ ὅμως μᾶς χασομερᾷ πολὺ. Μόλις σήμερα πῆρα χαμπῆρι γι' αὐτὰ τὰ πράματα. Ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ θάνατον τῆς μακαρίτισσας τῆς γυναικῆς μου, εἶναι ἀλήθεια πὼς κάπως παραμέλησα τὴν ἀδιάκοπην ἐπιτήρησίν μου. Ἐσθ βρῆκες εὐκαιρία γιὰ νὰ με ζημιώσῃς καὶ δὲ δειλίανες νὰ τὸ κάμῃς. (Ἀνατάττει). Σήμερα ἔκαμα ἕνα πρόχειρον ζήτημα στὰ βιβλία. Τὸ ξέρεις πὼς αὐτὸ τὸ ζήτημον κοινοῦμε ἐμεῖς, τὸ μεγαλύτερον ἔργοστασιον σ' ἐργοβιομηχανίας ἐδῶ πέρα, νὰ τμησιώσουμε τίς λιγότερες δουλειῆς, ἐξαιτίας τῆς δικῆς σου ἀφροντισίας;
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ (ἀτάραχα). Ἐργάζε, κ. Φιντῆ, τὰ περασμένα καὶ γι' αὐτὸ ὅσα λέτε ἐναντίον μου, ἐπιτρέψτε μου νὰ σὰς πῶ πὼς εἶναι ἄδικον. Ἐργάζε πότες φορές ἦρθα καὶ σὰς παραπονέθηκα γιὰ τὴν καταστάσιν τῆς ἀπορρυμητικῆς. Ἐγὼ τόσον καιρὸ τῶρα ποὺ σὰς παρακάλεσα νὰ στείλετε νὰ ξετάσετε τὰ καζάνια μας, καὶ νὰ τ' ἀλλάξτε. Σὰς